

1886-ban május 11-én,
1887-ben május 2-án,
1888-ban ápril 26-án öt darab,
1889-ben május 2-án.

Őszi elköltözésükre nézve feljegyzéseim hézagok s csak a következő adataim vannak.

Eltűntek a nevezett torony tájáról:

1884-ben július 22-én,
1887-ben július 26-án,
1888-ban július 18-án.

Egyes — bizonyára éjszokról keresztülvonuló — példányt láttam a mezők felett fecskemódra vadászva

1888 július 27-én Nagy-Rőcze,
1880 augusztus 13. Nyustya, Gömör m.

Keszthely, 1894 május 20.

Dr. Lovassy Sándor.

Ebből következik, hogy Nagy-Rőcze földirati fekvését

48° 41' 9" é. sz.
37° 46' 40" k. h.

véve, a sarlósfecske *érkezésének* képlete így alakul:

L. április 26-ikán 1888.
L. k. május 11-kén 1886.
I. 16 nap.
K. május 3—4-ikén.

M. O. K.

Havasi szajkó (*Nucifraga caryocatactes* L.) fészkekről.

Az idén — 1894 — tavaszkor eszközölt kutatások, különösen a havasi szajkó szaporításához oly adatokat nyújtottak, melyeknek közzététele — azt hiszem — nem lesz érdek nélküli.

Habár a havasi szajkó a magas hegységekben meglehetősen gyakori madár, fészke mégis csak az utolsó évtizedekben vált ismeretessé, ami annak tulajdonítható, hogy nagyon korán költ, amikor még a költőhelyek — melyek sohasem

1886 Mai 11.
1887 Mai 2.
1888 April 26.
1889 Mai 2.

In Betreff der Abzugs-Herbst-Daten sind meine Aufzeichnungen lückenhaft und besitze ich nur folgende:

Abzug:

1884 Juli 22.
1887 Juli 26.
1888 Juli 18.

Einzelne, gewiss von Norden kommende Exemplare sah ich nach Schwalbenart über den Fruchtfeldern jagend

1888 Juli 27. in N.-Rőcze,
1880 August 3. in Nyustya.

Keszthely, den 20. Mai 1894.

Dr. Alexander Lovassy.

Hieraus folgt, dass wenn die geographische Position von Nagy-Rőcze

48° 41' 9" N. B.
37° 46' 40" Ö. L.

beträgt, die Formel für die *Ankunft* des Mauerseglers sich wie folgt gestaltet:

F. April 26. 1888,
Sp. Mai 11. 1886,
Sch. 16 Tage.
M. Mai 3—4.

U. O. C.

Die Nester des Nusshäher (*Nucifraga caryocatactes*).

Die ornithologischen Forschungen des Frühjahres 1893 boten besonders zum Brutgeschäft des Nusshäher solche Daten, deren Publication vielleicht nicht ganz ohne Interesse ist.

Obzwar der Nusshäher in den Hochgebirgen ein ziemlich häufiger Vogel ist, wurde sein Nest doch erst in den letzten Jahrzehnten bekannt, was wohl dem Umstande zugeschrieben werden kann, dass der Vogel sehr zeitig, also zu einer Zeit brütet, zu welcher die nie unter tausend

találhatók ezer méteren alul — rendszeren még nagy hóval vannak borítva s majdnem hozzáférhetlenek. Külföldön először SCHÜTT E.¹ Badenben a Kandel hegységben fedezte föl 1862 márczius 19-én. Nálunk Magyarországon ennél jóval előbb PETÉNYI SALAMON bukkant a havasi szajkó fészkeire és tojásaira, amit hátra hagyott iratai igazolnak.² BALDAMUS egy Erdélyből származó fészkekaljat adott SCHÜTTnek összehasonlítás végett,³ melyet BALDAMUS valószínűleg annak idején PETÉNYITől kapott.

Az idei enyhe télnek köszönhetjük, hogy most öt fészekkel, három teljes fészkekaljjal és pelyhes fiokákkal számolhatunk be, melyek közül három fészek, két teljes fészkekalj és egy tokos fioka a m. Nemzeti Múzeum tulajdonába került.

Az első fészket három tojással márcz. 30-áról Gömör megyében az úgynevezett Kakashegyről dr. LENDL ADOLF úr közbenjárása folytán kaptuk; a másikat szintén három tojással DANFORD C. G. úr a Retyezát hegységben az úgynevezett Curu Gallesen egy 15—18 mét. magas jegenyefenyőről ápr. hó 7-én gyűjtötte s hozzá szerezvén a hím és tojó madarat is, az egészet mint teljes biológiai csoportot, a m. n. Múzeumnak ajándékozta; a harmadik fészekben május hó elején egy már közel anyányi fioka ült, melyet ugyancsak dr. LENDL ADOLF szerzett Gömörből.

Dr. LENDL ADOLF négy fészeknek jutott eddig birtokába, kettőben tojások, kettőben pedig tokos fiokák voltak.

Rendkívül érdekes ama fészkek szerkezete, melyekben a tokos fiokák voltak, s nincs tudomásom arról, hogy valaki ezt a szerkezetet eddig észlelte volna.

A fiokás fészkek t. i. tetővel vannak ellátva, éppen mint a szarka-fészkek. A tető azonban, mely a fészkekkel szoros összefüggésben van, csak egyik felét fedi a fészkeknek, míg a másik fele födetlen. Úgy látszik e tető-szerkezet csak akkor épül a fészkek fölé, midőn a fiak már kikeltek.

Meter hoch gelegenen Brutplätze noch unter Schnee liegend, beinahe unnahbar sind. Im Auslande fand E. SCHÜTT¹ das erste Nest im Jahre 1862 im Kandel-Gebirge Badens u. z. am 19. März. In Ungarn entdeckte viel früher SALAMON v. PETÉNYI das Nest des Nussähers, wie dies seine hinterlassenen Schriften auch beweisen.² BALDAMUS gab SCHÜTT ein aus Siebenbürgen stammendes Gelege behufs Vergleichung,³ welches BALDAMUS wahrscheinlich von PETÉNYI erhalten hat.

Dem verflossenen, sehr milden Winter ist es zu verdanken, dass wir von nicht weniger als fünf Nestern, drei completten Gelegen und von halbwüchsigen Jungen Nachricht geben können, wovon drei Nester, zwei Gelege und ein halbwüchsiges Junge das Eigenthum des ung. Nationalmuseums bilden.

Das erste Nest mit drei Eiern erhielt Herr Dr. ADOLF LENDL am 30. März aus dem Gömörer Comitate, Fundort Kakashegy; das zweite Nest mit ebenfalls 3 Eiern kam aus dem Retyezát-Gebirge, wo es C. G. DANFORD auf dem Curu Galles auf einer 15—18 Meter hohen Tanne entdeckte, beide Eltern abschoss, so dass auf diese Art das Nationalmuseum eine vollständige biologische Gruppe zum Geschenke erhielt; das dritte Nest mit einem halbwüchsigen Jungen erhielt Dr. LENDL Anfangs Mai aus Gömör.

Dr. LENDL erhielt im Ganzen vier Nester, wovon zwei mit Gelegen, zwei mit halbwüchsigen Jungen.

Ungemein interessant ist der Bau jener Nester, in welchen sich die Jungen befanden und ist es mir nicht bekannt, dass dieser Nestbau bis nun irgendwo beobachtet worden wäre.

Die mit Jungen besetzten Nester sind nämlich, gleich den Elstern-Nestern, *überdacht*. Jedoch bedeckt das Dach, welches mit dem Neste zusammenhängt, bloß die halbe Mulde, die andere Hälfte ist unbedeckt. Es hat den Anschein, als ob das Dach erst gebaut würde, wenn die

¹ Beitrag zur Fortpflanzungs-Geschichte des Tannenhehers, *Nucifraga caryocatactes*. Journ. f. Ornith. 1862, 125. lap.

² FRIVALDSZKY J. (*Aves Hungariae* 1891) PETÉNYI hátrahagyott jegyzetei alapján a következőket írja: «Nidum, secundum Petényi, in silvis abiegnis arborum, circiter in medio arboris, arcte ad stirpem supra basin crassi rami e ramulis et radicibus construit et illum intus tenuibus radiculis et muscis obducit. Mature nidificat, quum adhuc terra ibidem nive tecta est.»

³ Journ. f. Ornith. 1863, 171. l. (Megjegyzem, hogy a fészkekalj egy tojása dr. TAUSCHER GYULA birtokába került, ennek gyűjteményével pedig az erdélyi Múzeum Egylet tulajdonába ment át; ott azonban most a megfelelő fiókban, talán valami tisztogatási zavar folytán, egy szarkatojás van. HERMAN OTTÓ.)

A fedél hasonnemű fenyőágacsakából van alkotva, aminőből a fészek maga.

A fészkek átmérője átlag véve mintegy 30 cm; a külső burok fenyőágacsakából való, belől tömören hánacs-rostokból és szakállas zuzmóból van összerakva és zöld mohával kibélelve. Az egyik fészek azonban csupa nyírágacsakából való.

Végre a három fészekalj tojásainak pontos méreteit adom:

I.	35 $\frac{m}{m}$	26 $\frac{m}{m}$	} Kakashegy, Gömör megye, márcz. 30. Dr. LENDL ADOLF szerz.
	34 $\frac{m}{m}$	25,4 $\frac{m}{m}$	
	35,5 $\frac{m}{m}$	25,6 $\frac{m}{m}$	
II.	33 $\frac{m}{m}$	23,5 $\frac{m}{m}$	} Vizesrét, Gömör megye, ápril 30. Dr. LENDL ADOLF szerz.
	31 $\frac{m}{m}$	23 $\frac{m}{m}$	
	31,5 $\frac{m}{m}$	23,5 $\frac{m}{m}$	
III.	33 $\frac{m}{m}$	23,5 $\frac{m}{m}$	} Retyezát, Curu Galles, ápril 7. DANFORD C. G. gyűjt.
	34 $\frac{m}{m}$	24 $\frac{m}{m}$	
	32,5 $\frac{m}{m}$	23 $\frac{m}{m}$	

Budapesten, 1894 május hó 19-én.

Jungen schon ausgeschlüpft sind. Das Dach ist, wie das Nest aus dem gleichen Materiale.

Der Durchmesser der Nester beträgt durchschnittlich 30 cm., von aussen sind die Nester aus Zweigen der Nadelhölzer gefügt; die Mulde besteht aus Holzfasern und Bartflechten und ist mit grünem Moos austapeziert. Das eine Nest ist jedoch aus Birkenreisern gebaut.

Es mögen nun hier noch die genauen Maasse der drei Gelege folgen:

M. N. Múzeum tulajdona.

Madarász Gyula tulajdona.

M. N. Múzeum tulajdona.

Dr. Madarász Gyula.

A *Tetrao tetrix* L. és *Anser brachyrrhynchus* Baill. Erdélyben.

CSATÓ JÁNOSTÓL.

A Nyírfajdnak, *Tetrao tetrix* L. előjövetele az erdélyi részekben csak szóbeszéd után van megállapítva.

STETTER a magyar orvosok és természetvizsgálók 1845-ik évi évkönyvében általánosságban sorolja fel. BIELZ ALBERT «Fauna der Wirbelthiere Siebenbürgens» adatgazdag munkájában (Verhandlungen und Mittheilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften XXXVIII. évfolyam 1888) azt írja róla, hogy az ő tudása szerint a gyergyói hegységekben Borszékenél, CZOPELT szerint a Szász-Régentől északkeletre fekvő hegységekben jönne elő.

BIELZ a madárnak, mint velem közölte, csak farktollait látta; a második adat téves lesz, miután azon vidékbeli vadászoktól nem hallottam, hogy ott a Nyírfajd előjönne.

Én parasztpuskásoktól hallottam, mikép a Retyezát hegységben Urik község határához tartozó legelőkön a henyeenyő, *Pinnus pumilio* tenyészvonalán található lenne, valamint Fogaras vármegyében Bráza község havasain is előjönne; az ottani puskások állítása szerint, hallottam, hogy a Páringen is lőttek volna.

Tetrao tetrix L. und *Anser brachyrrhynchus* in Siebenbürgen.

VON JOHANN VON CSATÓ.

Das Vorkommen des Birkhuhnes in Siebenbürgen beruhet bis zur Stunde bloß auf Hörensagen. STETTER führt den Vogel im Jahrbuche der ung. Aerzte und Naturforscher vom Jahre 1845 bloß im Allgemeinen an. E. A. BIELZ schreibt in seiner an Daten so reichen Arbeit: «Fauna der Wirbelthiere Siebenbürgens» (Verhandl. und Mittheil. des siebenbürg. Vereines für Naturwiss. Jahrg. XXXVIII, 1888), dass seines Wissens der Vogel im Gebirge der Gyergyó bei Borszék, nach CZOPELT im Gebirge nördlich von Szász-Régen vorkomme. BIELZ theilte mir mit, dass er nur den Stoss des Vogels sah; die andere Angabe dürfte ein Irrthum sein, da mir die Jäger dieser Gegend vom Birkwild nichts zu sagen wussten. Von den dem Bauernstande angehörigen Jägern habe ich gehört, der Vogel komme im Retyezát-Gebirge auf den schon in der Krummholzregion gelegenen Weiden der Gemeinde Urik vor; so auch in den, schon in Fogaras gelegenen Alpen der Gemeinde Bráza, deren Jäger behaupteten, dass der Vogel auf dem Pareng erlegt wurde.

Bis zur Stunde ist aber nur Eines gewiss:

De kitömött, tehát authenticus példány tudtommal eddig sehelse található.

Ezen év május elején örvendeztetett meg Dr. FILEP SÁNDOR csik-szent-domokosi orvos egy szép kakasnak a megküldésével, melyet Gyergyó-Bélborban a Mogyorós nevű havasban április utolsó napjaiban lőttek s mely gyűjteményemben fel is van állítva.

Miután tudtomra ez az első kitömött példány, mely biztos tanuságot tehet arról, hogy az erdélyi részekben, habár kevés számban, de bizonyosan előjön a Nyírfajd, ezen körülményt közölni kívántam.

A törpe lúd, *Anser brachyrrhynchus* Baill. három darabban jelent meg folyó év márczius 21-én Megykerék község határain, melyekből egy vén gunár lelövetett s jelenleg gyűjteményemben van.

Ez a libafaj az erdélyi részekben új jelenség, a Királyhágón túl a FRIVALDSZKY JÁNOS által összeállított «Aves Hungariæ» című enumeráció szerint 1887-ben november hóban észleltetett vagy lövetett (?) CHERNEL ISTVÁN által Szent-Ágotán Fehérvármegyében. Több biztos adat hazánkban való megjelenéséről nincs.

dass ein authentisches Exemplar dieses Vogels aus Siebenbürgen unbekannt ist.

Anfangs Mai l. J. erfreute mich endlich Herr Dr. ALEXANDER FILEP, Arzt zu Csik-Szent-Domokos, mit der Zusendung eines Birkhahnes, welcher auf der zu Gyergyó-Bélbor gehörigen Alpe Mogyorós in den letzten Tagen des Monats April erlegt wurde und nun in meiner Sammlung aufgestellt ist. Da nun dies das erste präparirte Exemplar ist, welches von dem Vorkommen dieses Vogels im siebenbürgischen Landestheile Zeugniss ablegt, glaubte ich dies veröffentlichen zu sollen.

Die Zwerggans — *Anser brachyrrhynchus* Baill. — erschien in drei Exemplaren u. z. am 21. März l. J. in der Gemarkung der Gemeinde Megykerék und wurde ein ♂ adult erlegt, welches sich nun in meiner Sammlung befindet. Diese Art ist für den siebenbürger Landestheil neu. Aus dem Landestheile diesseits des Königssteiges führt den Vogel FRIVALDSZKY in den «Aves Hungariæ 1891» als am 7. November 1887 durch Stefan v. CHERNEL beobachtet — oder geschossen (?) an, u. z. aus Szt.-Ágota im Komitate Fehér.

Egy érdekes kép az 1892. évi madárvonulásból.

BUDA ÁDÁM-tól.

Az 1892-ik év április hava szokatlanul meleg, verőfényes napokkal köszöntött be; a cserjék és fák üde zöldjét kellemesen tarkította a virágdísz, melyben már a hónap első hetében pompáztak; a levegőt a virágok illata töltötte meg, és valóban költői harmóniába olvadt a madarak énekével, melyek a kedvező időjárás folytán nagy számmal érkeztek. Mondhatnám nyári melegek jártak; a hőmérő délben, árnyékban 15—20 fokot (C) mutatott, az aneroid meg 770 $\frac{m}{m}$ állott.

Április 8-án este felé felhők tornyosultak az égen, melyekből csakhamar esendes eső fakadt; rövid néhány percz múlva azonban annyira lehült a levegő, hogy az esőből hó lett és 9-én reggelre arra ébredtünk, hogy az egész vidéket mintegy 15 centiméternyi hóréteg borítja. — Mily szomorú változás rövid pár óra alatt!

Ein interessantes Bild aus dem Vogelzuge vom Jahre 1892.

VON ADAM VON BUDA.

Der April des Jahres 1892 begann mit ausserordentlich warmen, sonnigen Tagen; der Blumenflor, das üppige Grün der Sträucher und der Bäume wechselten angenehm ab, der Duft der Blumen, welche schon zu Anfang des Monats ihren Schmuck entfalteteten, erfüllte die Luft und vermischte sich zu poetischer Harmonie, mit dem Gesange der Vögel, welche in Folge günstiger Witterung in grossen Schaaren angekommen waren. Es herrschte beinahe Sommer-Hitze; das Thermometer zeigte zu Mittag im Sonnenschein +(15—20°C.), der Aneroid stand auf 770 $\frac{m}{m}$.

Am 8. April gegen Abend hatten sich Wolken aufgethürmt, denen dann ein leichter Regen entströmte. Die Luft hatte sich aber sozusagen in wenigen Minuten sehr abgekühlt, und als wir am 9. erwachten, war die ganze Gegend 15 $\frac{c}{m}$ hoch mit Schnee bedeckt. Eine traurige Wandlung in wenigen Stunden! Die in voller

A virágdiszben pompázott fák görnyedtek a rájuk hullott hó súlya alatt, cserjék, bokrok gyengébb ágait letördelte a rájuk nehezedeő teher. — A havazás még 9-én is tartott, körülbelül 11 óráig délelőtt, s a hópelyhek oly sűrű tömegben omlottak az égből, hogy 50 lépésnyire se lehetett ellátni, — a hótakaró meg 29 centiméternyi vastagságra növekedett.

*

Nem törődve a havazással, vállamra vettem fegyveremet, s madár-megfigyelés czéljából útnak indultam a víz felé. — A berken keresztül haladva, szánalommal tekintetem a pusztulás nyomaira; sehol az egész láthatáron élő lény, a bokrok és cserjék hajladoznak a hóréteg alatt; egy pár szürke varjú (*Corvus cornix*) bánatosan, felborzolt tollal nézte a nagy változást, mintha szomorúan gondolt volna a verőfényes tegnapi...

Útamat a «Nagy víz» felé irányítottam, a meleg források közelébe, a hol még a legnagyobb télen is ritkán áll meg a hó, azon hiszemben, hogy itt néhány madárra akadhatok. — Feltevéssem nem is esalt; — e helyen mintegy 50 □ méternyi terület hómentes volt, s már messziről nagy mozgás volt látható. — Igyekeztem e helyet minél jobban megközelíteni. — Körülbelül 50 lépésnyi távolságra sikerült jutnom, s innen kezdtem megfigyelésemet. — Csodálat fogott el annak láttára, a mi e helyen észlelhető volt; — a legkülönfélébb madarak tömege sereglett össze és nyüzsgött, mozgott a hótól ment talajon. — A sűrűen hulló hó miatt szabadszemmel, sőt látcsöveimmel sem tudtam jól kivenni, hogy mi mindenféle madárfajt hozott össze e helyre az idő viszontagsága, és ez indított arra, hogy bár a madarakat nagyon is kímélni szoktam, az egyszer tudni vágyásom erőt vett szánakozásomon, s elhatároztam, hogy legalább egyszer közéjük lövök. Elhatározásomat legott a tett követte: a lövés eldőrdült, a madarak egy része felrebbent, a másik része azonban lövésem által találva, ott maradt; a felröppenő madarak közül felismertem a Bibiczet (*Vanellus cristatus*), a Pataki sneffet (*Tringoides hypoleucos*), a Lotyó sneffet (*Limosa aegocephala*), a citrom sármányt (*Emberiza citrinella*); láttam azonkívül több madárfajt, melyet azonban részint a sűrűség, részint a nagy havazás tett előttem felismerhetetlenné. Különösen feltűnt azonban egy kis sneff-fajnak

Blüthe prunkenden Bäume neigten sich unter der Last des auf ihren Aesten aufgehäuften Schnee's, die schwächeren Aeste der Sträucher und Gebüsch brachen unter der übergrossen Last. — Der Schnee fiel sogar noch am 9. bis 11 Uhr Vormittags, die Schneeflocken fielen so dicht, dass man nicht einmal 50 Schritte weit sehen konnte, und die Schneedecke wuchs bis auf 20 $\frac{c}{m}$ Dicke.

Ohne mich an das Schneewetter zu kehren, griff ich zum Gewehr und lenkte meine Schritte an den Wasserlauf, um Beobachtungen zu machen. Im Hain angekommen sah ich beklemmt die angerichtete Verheerung; nirgends ein lebendiges Wesen; die Sträucher beugten sich unter der grossen Schneelast, ein paar Nebelkrähen (*Corvus cornix*, L.) sassen traurig mit aufgebauschtem Gefieder da und besahen trübselig die grosse Veränderung, welche den sonnigen Tagen seit gestern folgte.

Ich wandte mich gegen «Nagyviz» in die Nähe der Thermen, wo selbst im strengsten Winter nur selten etwas Schnee liegen bleibt. Ich dachte wenigstens hier einige Vögel zu treffen. — Meine Voraussetzung traf auch ein. Auf diesem Platze, wo eine circa 50 □ Meter grosse Fläche schneefrei geblieben, bemerkte man schon von weitem ein reges Leben. Ich bemühte mich dem Plätzchen so gut als möglich nahe zu kommen. Auf circa 50 Schritte Entfernung angekommen, blieb ich stehen, um sicher beobachten zu können. Ein wahres Wunder entfaltetete sich hier vor meinen Augen. Die verschiedensten Vögel waren hier in dichter Schaar beisammen. Alles bewegte und tummelte sich auf dem kleinen schneefreien Platze. Der dicke Schneefall verhinderte jedoch selbst mit Feldstecher eine sichere Observation und konnte ich die Arten nicht unterscheiden, welche die Widerwärtigkeit des Wetters hierher zusammengesammetrieben hatte, so dass ich von meinem alten Princip: die Vögel womöglich zu schonen, jetzt einmal absehen musste; die Wissbegierde besiegte mein Mitleid, und im Interesse der Wissenschaft krachte der Schuss meines Gewehres. Der eine Theil der Vögel flog auf, der andere blieb getroffen auf dem Platze liegen. Unter den fortgeflogenen erkannte ich den Kiebitz (*Vanellus cristatus*, L.), den Flussuferläufer (*Tringoides hypoleucos*, L.) die schwarzwänzige Uferschnepfe (*Limosa aegocephala*, L.), die Goldammer (*Emberiza citri-*

színezete és repülése, a mely egészen ismeretlen volt előttem.

A lövés helyére sietve, ott találtam részint élettelenül, részint még vergődve, vagy megszárnyalva a következő madárfajokat:

- 1 éneklő rigót (*Turdus musicus*),
- 2 mezei pacsirtát (*Alauda arvensis*),
- 1 vízi pityért (*Anthus spinoletta*),
- 2 barázda billegetőt (*Motacilla alba*),
- 1 havasi blilegetőt (*Motacilla boarula*),
- 1 mezei pityért (*Anthus campestris*),
- 1 erdei pityért (*Anthus trivialis*),
- 1 hantmadarat (*Saxicola oenanthe*),
- 1 csanálcsücsöt (*Pratincola rubetra*),
- 1 vörös legyész (*Muscicapa collaris*),
- 1 kerti vörösfarkot (*Ruticilla phoenicurus*),
- 1 hegyi „ („ *tithys*),
- 1 erdei pintyökét (*Fringilla coelebs*),
- 1 hegyi „ („ *montifringilla*),
- 1 juhászkát (*Aegialitis fluviatilis*),
- 1 mocsársneffet (*Gallinago scolopacina*),
- 1 füsti fecskét (*Hirundo rustica*),
- 1 kövi sármányt (*Emberiza cia*),

A füsti fecske kövön gunyasztott s felborzolt tollával igen különösen nézett ki.

Ezeket kívül még néhány madár, fel-fel rebbent, s egy darabig még nehézkesen repülve, a vizen túl hullottak alá, de nyomukra akadni nem tudtam. — Egyetlen lövésem eredménye 20 madár volt, s mily különböző fajok! egész kis ornithológiai gyűjtemény. — E változatos eredmény mutatja, hogy mily különböző fajtajú madarakat terel egy helyre az idő viszonytagsága, a fáradság!

Ugyanezen lövésem egy esomó vadruczát riasztott fel, mely a víz kanyarulatában volt beszállva; a fejem fölött repültek tova s így sikerült közülök felismernem a telelő kacsát (*Querquedula circaia*), a csörgő kacsát (*Querquedula crecea*), a kendermagos kacsát (*Chaulelasmus streperus*), a kanalas kacsát (*Spatula clypeata*),

nella, L.); ausserdem sah ich noch mehrere Arten, welche ich aber theils wegen der dichten Schaar der Aufgeflogenen, theils wegen des Schneefalles nicht erkennen konnte. Es ist mir aber eine kleine Schnepfen-Art durch ihr Gefieder und ihre Flugweise besonders aufgefallen, welche mir dabei noch ganz unbekannt erschien.

An Ort und Stelle angelangt, fand ich dort todt oder angeschossen die folgenden Arten:

- 1 Singdrossel (*Turdus musicus*, L.),
- 2 Feldlerchen (*Alauda arvensis* L.),
- 1 Wasserpieper (*Anthus spinoletta*, L.),
- 2 Bachstelzen (*Motacilla alba*, L.),
- 1 Gebirgsbachstelze (*Motacilla boarula*, L.),
- 1 Brachpieper (*Anthus campestris*, L.)
- 1 Baumpieper (*Anthus trivialis*, L.),
- 1 Steinschmätzer (*Saxicola oenanthe* L.)
- 1 Braunkehliger Wiesenschmätzer (*Pratincola rubetra*, L.),
- 1 Halsbandfliegenfänger (*Muscicapa collaris*, Bechst.),
- 1 Gartenrothschwanz (*Ruticilla phoenicura* L.)
- 1 Hausrothschwanz (*Ruticilla tithys*, Scop.),
- 1 Buchfink (*Fringilla coelebs*, L.),
- 1 Bergfink (*Fringilla montifringilla*, L.),
- 1 Zippammer (*Emberiza cia*, L.),
- 1 Flussregenpfeifer (*Aegialitis fluviatilis* Bechst.),

1 Moorschnepfe (*Gallinago scolopacina*, Bp.),
 1 Rauchschwalbe (*Hirundo rustica*, L.),
 (die letztere auf einem Steinhaufen mit aufgesträubtem Gefieder sitzend, sah sehr merkwürdig aus!)

Ausser den erwähnten hatten noch einige angeschossene Vögel sich jenseits des Wassers verkrochen, die ich jedoch nicht mehr auffindig machen konnte. Das Resultat meines einzigen Schusses waren 20 Stück Vögel und noch dazu verschiedener Art. Eine ganze kleine ornithologische Sammlung! Dieses bunte Resultat zeigt, wie verschiedene Vogelarten durch die Härte der Witterung und durch Müdigkeit auf ein und denselben kleinen Ort zusammengetrieben werden können.

Derselbe Schuss hatte auch einige Flüge Wildenten in die Höhe gebracht, welche in der Biegung des Flussbettes eingefallen waren.

Diese überflogen mich und konnte ich daher unter ihnen folgende Arten erkennen:

- die Knäckente (*Querquedula circaia*, L.),
- die Krickente (*Querquedula crecea*, L.),

a füttyülő kacsát (*Mareca penelope*), a nyilfarkú kacsát (*Dafila acuta*), a tőke kacsát (*Anas boschas*). Volt még sok, melyet nem tudtam felismerni; ha történetesen nem vagyok elfoglalva első lövésem zsákmányának felszedésével, úgy ezek közé is lőhettem volna s talán nem is eredmény nélkül.

Ezután utamat a víz mentén folytatva, egy füttyülő kacsát rebentettem föl (*Mareca penelope*), a melynek utána is löttem kétszer; de megbántam; mert e lövésem zajára a fejem fölött röppent el az a sneff, melyet előbb felismerni nem birtam; most azonban a csekély távolság felismerhetővé tette előttem: köforgató sneff (*Strepsilas interpres*) volt, mely itt még csak egyszer fordult elő. — Egész nap nyomoztam utána, de hiába; fáradozásomat azonban siker annyiban koronázta, hogy egy Lotyó sneffet (*Limosa aegocephala*) tudtam löni.

Szomorú képet nyújtott egy csapat füsti fecske (*Hirundo rustica*), mely kifáradva, átázva, éhesen érkezett; lanyhán csapkodtak fáradt szárnyaik, nem találva pihenő helyet a hólepte vidéken, tovább vonultak délfelé, — pedig ott sokkal nagyobb volt a hó, a hideg; szegények a biztos éhhalálnak mentek eléje.

*

Éjjelre kiderült; de a derű kemény fagygyal jött, s a hó csak három nap mulva olvadt el. — Sok madár hullott el a három kemény nap alatt a hótól, fagytól és éhségtől; meg is látszott azon a nyáron a korán érkezett madarak pusztulása; mondhatni madárhiányban szenvedtünk.

die Schnatterente (*Chaulelasmus streperus L.*),
die Löffelente (*Spatula chypeata, L.*),
die Spiessente (*Dafila acuta, L.*),
die Stockente (*Anas boschas, L.*),

Die übrigen unterschied ich nicht; wäre ich nicht mit dem Aufsammeln meiner Beute in Anspruch genommen gewesen, so hätte ich auch hier einen Schuss anbringen können, und zwar vielleicht nicht ohne Erfolg.

Meinen Weg dem Wasser entlang fortsetzend, trieb ich eine Pfeifente (*Mareca penelope L.*) auf, der ich zwei Schüsse nachfeuerte. Ich musste dies aber sehr bereuen, da die oben erwähnte Schnepfenart, welche ich nicht erkennen konnte, durch den Schuss ebenfalls aufgescheucht wurde und über meinem Kopf dahinflog. Die geringere Entfernung gestattete es nun den Vogel zu erkennen: es war ein Steinwälder (*Strepsilas interpres, L.*) welcher hier bis jetzt nur ein einzigesmal beobachtet wurde. Ich habe den ganzen Tag nachgeforscht, leider vergebens. Der einzige Lohn meiner Bemühungen war eine *Limosa aegocephala*, welche ich erlegte.

Ein trauriges Bild zeigte eine Schaar von *Hirundo rustica, L.*, welche ermattet, durchgenässt, hungrig angekommen war. Matt schlugen ihre müden Fittige, keinen Platz auf der schneebedeckten Fläche findend, wo sie ausruhen hätten können. Sie zogen weiter gegen Süden, einem noch grösseren Elend entgegen; lag ja doch dort noch viel grösserer Schnee und herrschte grössere Kälte. Die Armen gingen dem sicheren Tode entgegen.

*

Die folgende Nacht war klar, aber sehr kalt; der Schnee verschwand erst nach drei Tagen. Der Schnee, der Frost und Hunger haben viele, viele Vögel während dieser drei Tage getödtet; man bemerkte auch deutlich das Zugrundlegehen der früh angekommenen Vögel: wir hatten in diesem Jahre Vogelnoth!